

Як цитувати:

Алексеева С. Професійний вектор індивідуалізації навчання в профільній старшій школі. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ; Тарту, 07 лютого 2022 р. Київ; Тарту: ГО «ВАДНД», 2022. С 212 – 217 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729934>

Алексеева С.В.

Інститут педагогіки НАПН України

м. Київ, Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ ВЕКТОР ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В ПРОФІЛЬНІЙ СТАРШІЙ ШКОЛІ

Профільна середня освіта є третім рівнем освіти, що відповідає Національній рамці кваліфікації. Відповідно до Закону «Про освіту» (2017), цей рівень триває три роки, і його можуть здобувати в окремих закладах освіти або в структурних підрозділах одного закладу освіти [1]. У пункті 7 ст. 12 цього Закону визначено, що заклади освіти можуть мати освітні програми профільної середньої освіти за академічним та/або професійним спрямуванням. Зокрема, академічне спрямування – це профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, і поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти. Під професійним спрямуванням визначають профільне навчання, що орієнтоване на ринок праці і ґрунтується на поєднанні змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб учнів. Загалом, поняття профільного навчання пов'язано з диференційованим навчанням здобувачів старшої школи, яке орієнтоване на майбутній професійний вибір. Учень зможе обирати профіль навчання. Наприклад, це може бути гуманітарний, математичний, мистецький, спортивний напрям. Такий підхід підвищує зацікавленість та мотивацію до навчання.

Профільне навчання має регіональний характер, а організацію якісного профільного навчання слід розглядати як невід'ємну частину Стратегії розвитку освіти громади. Відповідно до соціокультурної та виробничої інфраструктури регіону, у закладі освіти, за наявними кадровими, матеріально-технічними, інформаційними ресурсами, відкриваються профіль навчання (організація диференційованого навчання, яка передбачає поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів).

Освітній процес в профільній школі вимагає інтеграції загальноосвітньої (навчання за Державним стандартом) та профільної підготовки учнів (реалізує навчання за конкретним профілем, яке забезпечує прикладне спрямування інтеграції знань, методів пізнання та їх застосування), а також професійну орієнтацію (логічно узгоджену програму, орієнтовану на успішне професійне

самовизначення старшокласників) та впровадження варіативного курсу з професійної кар'єри (орієнтованого на формування загальних та спеціальних практичних умінь і навичок необхідних для побудови професійної кар'єри, розширення світогляду, ціннісного ставлення до майбутньої професійної реалізації) [2].

Забезпечення умов якісної освіти старшокласників визначається належним науково-методичним супроводом, створенням нового покоління навчальних планів, програм, підручників і посібників, що орієнтовані на сучасних «цифрових» учнів, з абсолютно новим типом мислення, мультизадачністю, короткою концентрацією уваги, які сприймають інформацію з обов'язковою візуалізацією і адаптовані до інформаційного простору, інтерактивного середовища, віртуальної реальності [3].

Ефективність профільного навчання забезпечується якісною допрофільною підготовкою в базовій школі. Проблема в тому, що після закінчення неефективної базової школи учні потрапляють у конкурентне середовище своїх однокласників з інших закладів освіти. Вони змушені докладати значно більше зусиль, щоби не виділятися в показниках успішності від учнів, які здобули якіснішу базову освіту, мали ефективно організовану систему допрофільної освіти та свідомо обрали певний профіль навчання. Дослідження PISA показують, що українські учні відстають у знаннях від однолітків з інших країн Європи. Нова українська школа приділяє увагу розвитку кожної окремої особистості. Якщо дитина схильна до мистецтва, нехай займається ним, хоче бути економістом – для неї створені всі умови [4]. Також доцільно організовувати курси за вибором, які готують учнів до успішного працевлаштування, до освіти після школи, проводити профорієнтаційні заходи, інформувати старшокласників про розвиток ринку праці [5].

Профільна школа дасть змогу ще під час здобуття середньої освіти отримувати знання та компетенції для майбутнього працевлаштування. Учень не потрібно буде вивчати 17-20 предметів, як це є зараз, а лише близько 12. Учень зможе обирати частину предметів, які є цікавими конкретно йому. У ліцеї професійного спрямування учень зможе отримати певну кваліфікацію. В академічному – підготуватися до вступу у заклад вищої освіти. Ця модель буде дозволяти зменшити прірву між закладами середньої та вищої освіти.

Завдання закладу освіти полягаю у забезпеченні організаційно-педагогічних умов та педагогічного супроводу для побудови індивідуального освітнього маршруту старшокласників. Слід акцентувати увагу на тому, що індивідуалізації навчання в профільній школі реалізує індивідуальну освітню траєкторію старшокласників, яка спрямована на створення умов для розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи, а також активній професійній орієнтації, проведенню профінформаційних заходів, впровадженню новітніх форм профінформаційної роботи з учнівською молоддю, що сприятимуть формуванню активної профорієнтаційної позиції, усвідомленим кар'єрним орієнтаціям, які відповідають суб'єктивним і

об'єктивним умовам вільного та свідомого професійного самовизначення особистості [6].

Отже, професійний вектор індивідуалізації навчання у профільній старшій школі – це створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті, структурі та організації освітнього процесу. Профільне навчання може здійснюватися за індивідуальними навчальними планами і програмами з метою задоволення індивідуальних запитів учнів. Такий підхід спрямовано на формування ключових компетентностей старшокласників, розвиток їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти.

Список використаних джерел:

1. Закону України «Про освіту» від 05.06.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Алексеєва, С.В. (2013) Формування готовності учнівської молоді до вибору і реалізації професійної кар'єри: від теорії до практики. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка* (5). С. 80-85. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/11303>
3. Алексеєва, С.В. (2016) Форми та методи он-лайн консультування майбутніх фахівців з розвитку професійної кар'єри. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* (44). Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер». С. 194-198. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/166116>
4. Топузov, О.М. (2015) Забезпечення якості загальної середньої освіти на шляху до європейських стандартів. *Український педагогічний журнал* (1). С. 16–27.
5. Алексеєва, С.В. (2017) Динаміка готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка* (13). С. 59-65. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707326>
6. Алексеєва С. Індивідуалізація навчання у закладах загальної освіти як педагогічна проблема. *Scientific Collection «InterConf», (42): with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Theory and Practice of Science: Key Aspects»* (February 19-20, 2021). Rome, Italy: Dana, 2021. Pp. 290-296. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.02.2021.026> URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724261>